

Ş

A

ROMAN

FRANZ KAFKA

Çeviri: ZEHRA AKSU YILMAZER

E

A

FRANZ KAFKA

ŞATO

Can Modern

Şato, Franz Kafka

Almanca aslından çeviren: Zehra Aksu Yılmaz

Das Schloß

İlk baskı: Kurt Wolff Verlag A.G., Berlin, 1926

Bu çeviriye kaynak alınan basım: Suhrkamp Taschenbuch Verlag 2006; Franz

Kafka, *Gesammelte Werke*, yay. haz. Max Brod, *Das Schloß*, S. Fischer Verlag,

Frankfurt am Main 1951; © Schocken Verlag, Berlin 1935

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının

yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2022, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 10 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Su Akaydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti.

Akçaburgaz Mah.137.Sokak No:12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-5622-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

canyayinlari.com/9789750756221

Sertifika No: 43514

FRANZ KAFKA

ŞATO

ROMAN

Almanca aslından çeviren

Zehra Aksu Yilmazer

Franz Kafka'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Dönüşüm, 1986

Dava, 1999

Amerika, 2006

Ceza Kolonisinde, 2007

Babaya Mektup, 2008

Bir Kavganın Tasviri, 2009

Milena'ya Mektuplar, 2009

Bir Köpeğin Araştırmaları, 2019

FRANZ KAFKA, 1883'te Prag'da doğdu. Kafka'nın ailesiyle olan ilişkisi, Yahudi asıllı oluşu, içinde yaşadığı toplum ve siyasal ortam, çevresine yabancılaşmasını kolaylaştırdı. 1906'da hukuk doktorasını tamamlayan Kafka'nın ilk yapıtları *Bir Kavganın Tasviri* ve *Taşrada Düğün Hazırlıkları*, 1912'den önce yayımlandı. 1912'den başlayarak *Dönüşüm*, *Amerika*, *Dava* adlı başyapıtları birbirini izledi. *Ceza Kolonisinde* adlı öyküsü –suç sorununu işlemesi açısından– *Dava* ile ilişkiliydi. Vereme yakalanan Kafka, 1924'te Viyana yakınlarındaki Kierling Sanatoryumu'nda öldü ve Prag'da toprağa verildi. *Şato* adlı son romanı yarım kalan Kafka, yapıtlarında çağımız insanının korkularını, yalnızlığını, kendi kendine yabancılaşmasını ve çevresiyle iletişimsizliğini dile getirdi. Kafka, tüm yapıtlarının yakılmasını vasiyet etmiş olsa da dostu Max Brod bu isteğini yerine getirmedi ve eserlerini 20. yüzyıl edebiyat tarihine kazandırdı.

ZEHRA AKSU YILMAZER, Giresun'da doğdu, Almanya'da büyüdü, Ankara Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Almancadan Türkçeye pek çok kitap çevirdi; çevirilerinden bazıları: Robert Musil, *Üç Kadın*; Stefan Zweig, *Macellan ve Brezilya*; Hermann Hesse, *Doğu Yolculuğu*; Gustav Meyrink, *Kardinal Napellus*; Carl Gustav Jung, *Dört Arketip*; Heiner Müller, *Hamlet Makinesi*; Herfried Münkler, *İmparatorluklar*; Uwe Timm, *Sıcak Yaz*; Lukas Bärfuß, *Yüz Gün*; Leo Perutz, *Dokuzla Dokuz Arasında*; Monika Maron,

Uçucu Kül; Wolfgang Schivelbusch, *Keyif Verici Maddelerin Tarihi*; Melinda Nadj Abonji, *Güvercinler Havalanırken*; Hans Belting, *Floransa ve Bağdat*; Arno Schmidt, *Leviathan ya da Dünyaların En İyisi*; Rainer Maria Rilke, *Duino Ağrıtları*; Gotthold Ephraim Lessing, *Düzyazı Fabllar*; Sigmund Freud, *Totem ve Tabu* (İstanbul Psikanaliz Derneği 2021 Çeviri Başarı Ödülü); Katerina Poladjan, *Bana Evimizi Anlat Anahid*. İstanbul'da yaşıyor.

BİRİNCİ BÖLÜM

K. vardığında akşamın geç vaktiydi. Köy karlar altındaydı. Şatonun bulunduğu tepe görünmüyordu, sise ve karanlığa gömülmüştü, yukarıda koca bir şato olduğunu belli eden en ufak bir ışık pırıltısı yoktu. K. epeyce durdu anayolu köye bağlayan tahta köprüde ve yukarıya, görünürdeki boşluğa baktı.

Sonra gece kalabileceği bir yer aramaya gitti; handakiler henüz uyanıktı, hancının kiralayacak odası yoktu gerçi ama geç saatte müşteri gelmesine çok şaşırıp kafası karıştığı için K.'ya, hanın salonunda bir saman şiltenin üzerinde yatabileceğini söyledi. K. buna razı oldu. Birkaç köylü oturmuş bira içiyordu hâlâ ama K. kimseyle sohbet etmek istemedi, saman şiltesini gidip tavan arasından kendisi getirdi ve sobanın yanına uzandı. İçerisi sıcaktı, köylüler sessizdi, K. onları yorgun gözlerle bir müddet süzdükten sonra uykuya daldı.

Fakat çok geçmeden uyandırıldı. Şehirliler gibi giyinmiş, aktör suratlı, kısık gözlü, kalın kaşlı genç bir adam hancıyla birlikte yanında dikiliyordu. Köylüler de hâlâ oturuyordu, daha iyi görüp duyabilmek için bazıları sandalyelerini ondan tarafa çevirmişti. Genç adam K.'yı uyandırdığı için büyük bir nezaketle özür dileyip kendini şatonun kâhyasının oğlu olarak tanıttikten sonra, "Bu köy

şatoya aittir, burada yaşayan ya da geceleyen, bir anlamda şatoda yaşıyor ya da geceliyor demektir. Konttan izin almadan kimse bunu yapamaz. Oysa sizin böyle bir izin belgeniz yok, varsa da göstermediniz,” dedi.

K. yattığı yerde hafifçe doğrulmuş, saçını düzeltmişti, başını kaldırıp adamlara bakarak, “Hangi köye düştüm ben? Burada bir şato mu var?” diye sordu.

“Elbette var,” dedi genç adam ağır ağır, bir iki köylü K.’nın haline hayretle başını sallarken, “Kont Westwest’in şatosu.”

“Burada geceleme için izin mi almak gerekiyor?” diye sordu K., az önce söylenenleri rüyasında görüp görmediğinden emin olmak istercesine.

“İzin almak gerekiyor,” cevabından sonra kolunu açıp hancıya ve müşterilere, “Yoksa izin almak gerekmiyor mu?” diye soran genç adam, K.’yla düpedüz alay ediyordu.

“Madem öyle, izin alırım ben de,” dedi K. esneyerek ve ayağa kalkacakmış gibi üstündeki battaniyeyi kenara itti.

“Kimden peki?” diye sordu genç adam.

“Kont hazretlerinden,” dedi K., “başka çaresi yok.”

“Şimdi, gece yarısı konttan izin almak ha?” diye haykırdı genç adam ve bir adım geri çekildi.

“Mümkün değil mi?” diye sordu K. ilgisizce. “O halde beni neden uyandırdınız?”

Genç adam hepten zıvanadan çıktı. “Serseriliğin dik alası!” diye bağırdı. “Kontluğun kurumuna karşı saygı bekliyorum! Kontluğun arazisini derhal terk etmenizi bildirmek için uyandırdım sizi.”

“Bu kadar komedi yeter,” dedi K. dikkat çekecek kadar alçak bir sesle ve tekrar uzanıp battaniyeyi üzerine örttü. “Biraz fazla ileri gidiyorsunuz genç adam, hemen yarın bu davranışınızın hesabını soracağım sizden. Hancı

ve şuradaki beyler şahidimdir, şahide hacet varsa tabii. Fakat şimdiden söyleyeyim ki, ben buraya kont tarafından çağrılan kadastrocuyum. Aletlerle birlikte yardımcıları da yarın arabayla arkadan gelecek. Karda yürüme fırsatını kaçırmak istemedim ama maalesef yolu birkaç kere şaşırdığım için bu kadar geç kaldım. Buraya vardığı-mı şatoya haber vermek için artık geç olduğunu siz bana haddimi bildirmeye kalkmadan önce de biliyordum. Zaten bu yüzden geceyi bu şekilde geçirmeye razı oldum, fakat siz gelip beni –en hafif tabirle– rahatsız etme kaballığında buldunuz. Söyleyeceklerim bundan ibaret. İyi geceler beyler.” Ve K. sobaya doğru döndü.

“Kadastrocu mu?” diye tereddütle sorduklarını duydu arka taraftakilerin, sonra ortalık sessizliğe büründü. Ama genç adam az sonra kendini topladı ve K.’yı uykusundan uyandırmamaya özen gösteriyormuş gibi kısık ama onun duyabileceği kadar yüksek bir sesle, “Telefon edip soracağım,” dedi. Nasıl? Bu köy hanında telefon da mı vardı? Burada her tür donanıma sahiptiler demek. K. buna bir an şaşırdıysa da, beklemediği bir şey de değildi tabii. Telefonun neredeyse başının üstünde asılı olduğunu uyku sersemliğiyle fark etmemişti. Genç adam şimdi telefonu kullanacaksa, K.’yı mecburen uykusundan edecekti, ancak burada mesele K.’nın buna izin verip vermeyeceğiydi, K. buna göz yummaya karar verdi. Ama o zaman uyuyormuş gibi yapmanın da bir anlamı olmadığından tekrar sırtüstü döndü. Köylülerin ürkekçe birbirlerine sokulup aralarında konuştuklarını duydu, köye bir kadastrocunun gelmesi sıradan bir olay değildi. Bu arada mutfağın kapısı açılmıştı, hancının karısı olanca heybe-tiyle kapıyı dolduruyordu, hancı olan biteni anlatmak için parmak uçlarına basarak karısının yanına gitti. Tam o sırada telefon görüşmesi başladı. Kâhya uyuduğu için telefona kâhyanın yardımcısı, kâhya yardımcılarından

Bay Fritz adında biri çıkmıştı. Kendini Schwarzer diye tanıtan genç adam, K.'yı, otuzlu yaşlarındaki hayli hırpani bir adamı, saman şiltesinin üstünde, başının altında yastık niyetine ufacak bir sırt çantası, yanı başında bir burma baston, sakın sakın uyurken bulduğunu anlattı: Adamdan elbette hemen şüphelenmiş, hancı görevini belli ki savsakladığı için bu işin aslını faslını öğrenmek kendisine, Schwarzer'e düşmüştü. Uyandırılması, sorgulanması, yasalar gereği kontluğun topraklarını terk etmesi uyarısı karşısında çok aksilenmişti K., görünüşe bakılırsa bunda haklı da olabilirdi, zira kendisinin kont tarafından çağrılan bir kadastrocu olduğunu iddia ediyordu. İddianın en azından formalite icabı araştırılması gerekiyordu elbette, bu nedenle Schwarzer'in Bay Fritz'den ricası, böyle bir kadastrocunun gerçekten çağrılıp çağrılmadığını merkez yazıhaneden öğrenip cevabı telefonla kendisine hemen bildirmesiydi.

Sonra bir sessizlik oldu, karşı tarafta Fritz sorup soruşturuyor, bu tarafta ise cevap bekleniyordu. K. hiç istifini bozmamış, başını bile çevirip bakmamıştı, durumu hiç merak etmiyormuş gibi görünerek öylece oturuyordu. Schwarzer'in telefondaki küstahlık ve ihtiyat karışımı sözleri, şatoda Schwarzer gibi önemsiz kişilerin bile kolayca edindiği diplomasi bilgisi hakkında bir fikir vermişti K.'ya. Adamların çalışkanlıklarına da diyecek yoktu; merkez yazıhane gece de çalışıyordu. Belli ki çok da hızlı cevap veriyordu, zira Fritz'den beklenen telefon gelmişti bile. Fakat verilen rapor çok kısa olmalıydı, çünkü Fritz bir an sonra ahizeyi öfkeyle yerine astı. "Ben demiştim zaten!" diye bağırды. "Karşımızdaki kadastrocu falan değil, aşâğılık, yalancı serserinin teki, muhtemelen daha da fena biri." Bir an K. oradaki herkesin, Schwarzer, köylüler, hancı ve hancının karısının bir olup üstüne çullanacağını sandı. Hiç değilse ilk saldırıyı savuşturmak için battaniye-

nin altına saklandı. Tam o sırada çalan telefonun sesi K.'ya bu kez daha da sert geldi. K. başını yavaşça battaniyenin altından çıkardı. Gelen telefonun yine K.'yla ilgili olması pek mümkün değilse de herkes sustu, Schwarzer gidip bir kez daha ahizeyi kaldırdı. Uzunca bir açıklamayı dinledikten sonra usulca, "Bir yanlışlık oldu demek? Çok müşkül bir duruma düştüm şimdi," dedi. "Bizzat yazıhane amiri arayıp mı söyledi? Tuhaf, çok tuhaf. Ben şimdi bunu Kadastrocu Bey'e nasıl izah edeceğim?"

K. kulak kesildi. Şato onu kadastroculuğa atamıştı demek. Bir taraftan aleyhineydi bu, çünkü şatoda onun hakkında gereken her şeyin bilindiğini, güç dengelerinin tartışıldığını ve mücadelenin bir tebessümle başlatıldığını gösteriyordu. Diğer taraftan lehineydi çünkü K.'ya göre, onu küçümsediklerini, yani ilk başta düşündüğünden daha özgür olacağını da gösteriyordu. Fakat kadastroculuğunu hiç kuşkusuz zekice bir hamleyle kabul ederek içine devamlı korku salacaklarını sanıyorlarsa yanılıyorlardı; hafifçe ürpermişti, o kadar.

K., çekinerek yanına yaklaşan Schwarzer'e boş verene gibilerden bir el hareketi yaptı; çok ısrar edilmesine rağmen hancının odasına geçmeyi reddetti, hancının sunduğu uyku içkisini, karısından da leğen ile sabun ve havluyu kabul etti sadece, salonun boşaltılmasını istemesine gerek bile kalmadı, zira yarın belki K.'yla karşılaştıklarında tanınacakları telaşıyla herkes başını öbür tarafa çevirerek kendini dışarı atmıştı. Lamba söndürüldü, K. nihayet rahat etti. Odada seğirten sıçanlar bir iki kez uykusunu böler gibi olsa da, sabaha kadar derin bir uyku çekti.

K., tüm konaklama masraflarıyla birlikte şato tarafından karşılanacağını hancıdan öğrendiği kahvaltıda hemen sonra köye gitmek istiyordu. Ama dün geceki davranışlarını hatırlayarak gerekli bir iki laftan fazlasını etmediği hancının, bir ricası varmış gibi sessizce etrafın-

da dolandığını görünce adama acıdı ve yanında biraz oturmasına izin verdi.

“Kontla henüz tanışmadım,” dedi K., “iyi işe iyi para veriyormuş, öyle mi? İnsan benim gibi karısından ve çocuğundan çok uzaklara gidince eve eli boş dönmek istemiyor tabii.” – “Beyefendinin bu bakımdan endişelenmesi gerekmez, düşük ücretten şikâyet edildiğini hiç duymadım.” – “Eh,” dedi K., “ben de çekingen biri sayılmam zaten, bir konta da fikrimi söyleyebilirim, yine de işleri beylerle anlaşarak halledebilmek çok daha iyi tabii.”

Hancı, K.’nın karşısındaki pencerenin kenarına ilişmişti, daha rahat oturmaya cesaret edemiyor, iri, kahverengi, ürkek gözlerini K.’dan ayırmıyordu. Önce ısrarla K.’nın yanına sokulmuştu, şimdiyse kaçıp gitmek ister gibi bir hali vardı. Kont hakkında sorguya çekilmekten mi korkuyordu? “Beyefendi” yerine koyduğu K.’nın güvenilmez biri olduğundan mı endişe ediyordu? K. hancının dikkatini dağıtma ihtiyacı duydu. Saatine baktı ve “Yardımcılarım da gelmek üzeredir, onlara verecek odan var mı?” diye sordu.

“Elbette, beyim,” dedi hancı, “ama seninle birlikte şatoda kalmayacaklar mı?”

Müşterilerden, hele hele de ısrarla şatoya yönlendiği K.’dan kurtulmaya çok mu meraklıydı hancı?

“Henüz belli değil,” dedi K., “önce beni nasıl bir işle görevlendireceklerini öğrenmem lazım. Eğer burada, aşağıda çalışacaksam, aşağıda kalmam daha mantıklı olur. Korkarım yukarıdaki, şatodaki hayat bana göre değil. Ben hep özgür olmak isterim.”

“Sen şatoyu bilmiyorsun,” dedi hancı usulca.

“Elbette,” dedi K., “önyargılı olmamak lazım. Şimdilik şato hakkında tek bildiğim, oradakilerin doğru kadastrocuyu seçmekten anladıkları. Belki başka meziyetleri de vardır.” Ve tedirginlikten dudaklarını kemiren han-

cıyı azat etmek için yerinden kalktı. Kolay değildi bu adamın güvenini kazanmak.

Salondan geçerken K.'nın gözüne, duvardaki koyu çerçeveli, koyu renkli portre ilişti. Portreyi dün yattığı yerden de fark etmiş ama uzaktan ayrıntılarını seçememiş, resmin çerçeveden çıkarıldığını, siyah fon kartonunu gördüğünü sanmıştı. Ama şimdi anlaşılıyordu ki bir resimdi gerçekten, elli yaşlarında bir adamın portresiydi. Adam başını göğsüne doğru bastırıldığından gözleri pek görünmüyordu, başının bu kadar öne eğilmesi yüksek, geniş alınından ve iri, kemerli burnundan kaynaklanmış gibiydi. Duruşundan ötürü çenesinin altına kısırılmış gümrak sakalın uç kısmı öne fırlamıştı. Sol el gür saçlara daldırılmışsa da başı kaldıramamıştı. “Kim bu?” diye sordu K. “Kont mu?” K. tablonun önünde dururken hancıya dönüp bakmamıştı bile. “Hayır,” dedi hancı, “şatonun kâhyası.” – “Şatodakilerin kâhyası güzel adammış hakikaten,” dedi K., “ne yazık ki oğlu pek huysuz.” – “Hayır,” dedi hancı ve K.'yı hafifçe kendine doğru çekip kulağına fısıldadı: “Schwarzer dün abarttı, babası sadece kâhya yardımcısı, üstelik de en alt kademedendir.” O anda hancı, K.'nın gözüne çocuk gibi göründü. “Vay serseri!” dedi gülerek, fakat hancı onunla birlikte gülmek yerine, “Onun babası da kudretli,” dedi. – “Hadi canım sen de!” dedi K. “Sen herkesi kudretli buluyorsun herhalde. Yoksa beni de mi?” – “Seni,” dedi hancı çekinerek de olsa ciddiyetle, “kudretli bulmuyorum.” – “Bayağı iyi gözlemcisin,” dedi K., “kudretli değilim zaten, laf aramızda, hiç değilim. Bu nedenle ben de kudretlilere senden daha az saygı duymuyorumdur herhalde ama senin kadar dürüst olmadığım için bunu her zaman itiraf edemiyorum.” Ve K., hancıyı teselli edip gönlünü almak için hafifçe yanağına vurdu. Hancı bu kez biraz olsun gülümsedi. Yumuşak, neredeyse tüysüz yüzüyle oğlan çocuğu gibiydi sahi-

den. Yan taraftaki mutfakta harıl harıl iş yaptığı kapı penceresinden görülebilen iri yarı, geçkince karısını nereden bulmuştu acaba? Ama K. nihayet gülümsetmeyi başardığı hancının yüzündeki tebessümün silinmesini istemediği için onu daha fazla sıkıştırmadı. Sadece kapıyı açmasını işaret etti hancıya ve dışarıdaki güzel kış sa bahına adım attı.

Berrak havada yukarıdaki şatonun siluetini şimdi açıkça görebiliyordu; ince bir tabaka halinde her yeri kaplayan karın tüm çizgileri keskinleştirmesi, bu silueti iyice belirginleştirmişti. Fakat yukarıdaki tepe, K.'nın dün ana yoldakinden daha rahat ilerleyemediği köye göre daha az karlı gibiydi. Kulübelerin pencerelerine kadar yükselen kar, alçak çatıları da ağırlığının altına gömmüştü, oysa yukarıdaki tepede her şey rahatça göğe yükseliyordu, en azından aşağıdan öyle görünüyordu.

Uzaktan gördüğü kadarıyla şato hemen hemen K.'nın beklediği gibiydi. Ne eski bir şövalye kalesiydi ne de yeni tarz görkemli yapılardandı, pek azı iki katlı bir sürü bitişik binadan oluşan büyük bir yapı kompleksiydi; bir şato olduğu bilinmeseydi küçük bir kasaba sanılabilirdi. K., tek bir kule gördü ama kulenin evlerden birine mi, yoksa kiliseye mi ait olduğu anlaşılmıyordu. Karga sürüleri uçuşuyordu kulenin etrafında.

K. gözlerini şatoya dikerek yürümeye devam etti, başka hiçbir şeye baktığı yoktu. Ama şatoya yaklaşınca hayal kırıklığına uğradı, köy evlerinden oluşan hayli sefil bir kasabadan başka bir şey değildi aslında ve belki de tek özelliği her şeyin taştan olmasıydı; fakat binaların sıvası çoktan dökülmüş, taşları da ufalanıyor gibiydi. Hayal meyal hatırlıyordu K. doğduğu kasabayı; bu sözde şatodan geri kalır bir tarafı yoktu. K. buraya sırf şatoyu gezmek için gelmiş olsaydı, onca yola değmezdi, buraya gelmek yerine ne zamandır uğramadığı memleketine bir

ziyarette bulunması daha akıllıca olurdu. Ve memleketindeki kilise kulesiyle yukarıdaki kuleyi karşılaştırdı zihninde. Onun kasabasındaki kule, yukarıya doğru kararlılıkla, hiç tereddütsüz incelmesiyle, kırmızı tuğlalı geniş çatısıyla dünyevi bir yapıydı –başka ne inşa edebiliriz ki zaten?– ama bu alçak ev kalabalığından daha yüce bir amaca, kasvetli bir iş gününden daha berrak bir ifadeye sahipti. Yukarıdaki kule ise –görünürde bir tek o vardı– şimdi anlaşılıyordu ki, konutlardan birinin, belki de şatonun ana binasının kulesiydi; sarmaşıkların yer yer merhametle kapladığı, şimdi güneşte parıldayan –çılginca bir şeyler vardı bu parıltıda– küçük pencereleriyle tekdüze bir yuvarlak yapıydı; teraslı çatısının duvarlarının, ürkek ya da özensiz bir çocuk eliyle çizilmiş gibi belli belirsiz, eğri büğrü, kırık dökük mazgal dışları mavi göğü ısıırıyordu. Sanki evin hüzünlü sakini, aslında en ücra odaya kilitli kalması gerekirken kendini dünyaya göstermek istemiş, çatıyı delip geçerek ayağa kalkmıştı.

K., sanki hareket etmezse muhakeme gücü artacakmış gibi kıpırdamadan durdu yine. Ama huzuru çok geçmeden bozuldu. Hemen önündeki köy kilisesinin –cemaate yer açmak için samanlığa benzer bir biçimde genişletilmiş bir şapeldi aslında– arkasında okul vardı. Hem gelip geçici hem de kadim olanın özelliklerini tuhaf bir biçimde birleştiren bu alçak ve uzun yapı, şimdi karla kaplı bir sahaya dönüşmüş olan, demir parmaklıklarla çevrili bir bahçenin ardındaydı. Çocuklar demin öğretmenle birlikte dışarı çıkmıştı. Kalabalık bir grup halinde öğretmenin etrafını saran çocuklar gözlerini ondan ayırmıyor, her kafadan bir ses çıkıyordu, K. çocukların hızlı hızlı konuşmalarından bir şey anlamadı. Ufak tefek, daracık omuzlu genç bir adam olan, baston yutmuş gibi dimdik dursa da gülünç bir izlenim uyandırmayan öğretmen, K.'yı ta uzaktan görmüştü, kendi grubu dışında

etraftaki tek insan K.'ydi zaten. Bir yabancı olarak önce K. selam verdi buyurgan ufak tefek adama, "İyi günler Öğretmen Bey," dedi. Çocuklar bir anda sus pus oldu; konuşmasına zemin hazırlayan bu ani sessizlik belli ki öğretmenin hoşuna gitmişti. K.'nın beklediğinden daha yumuşak bir sesle, "Şatoya mı bakıyordunuz?" diye sordu ama ses tonunda K.'nin yaptığını onaylamadığını belli eden bir tını vardı. "Evet," dedi K., "buraların yabancı-sıyım, köye dün akşam geldim." – "Şatoyu beğenmediniz galiba?" diye sordu öğretmen hemen. "Nasıl?" diye cevap verdi K. biraz şaşırarak ve sorusunu daha yumuşak bir sesle tekrarladı: "Şatoyu beğenmediğimi mi söylüyorsunuz? Beğenmediğimi nereden çıkardınız?" – "Hiçbir yabancı beğenmez," dedi öğretmen. K. uygunsuz bir laf etmemek için konuyu değiştirdi ve "Kontu tanıyor musunuz?" diye sordu. "Tanımıyorum," dedi öğretmen ve dönüp gidecek gibi oldu. Fakat K. vazgeçmedi, bir daha sordu: "Nasıl? Kontu tanımıyor musunuz?" – "Nereden tanıyacağım kontu?" dedi öğretmen alçak sesle, sonra sesini yükselterek Fransızca ilave etti: "Etrafımızda masum çocuklar olduğunu unutmayın." K. bundan cesaret alarak, "Bir gün sizi görmeye gelebilir miyim Öğretmen Bey?" diye sordu. "Burada epey kalacağım ve daha şimdiden biraz yalnızlık çekmeye başladım; köylülerden değilim, şatodan biri olmadığım da ortada herhalde." – "Köylülerle şato arasında büyük bir fark yok," dedi öğretmen. "Olabilir," dedi K., "ama bu benim durumumu değiştirmiyor. Bir gün sizi görmeye gelebilir miyim?" – "Schwanengasse'de, kasabın bitişiğindeki evde oturuyorum." Bir davetten ziyade adres tarifi gibiydi ama K. yine de, "Tamam, gelirim," dedi. Öğretmen başını salladı ve tekrar bağırmaya başlayan çocuklarla birlikte yürüyüp gitti. Az sonra da dik bir yokuştan aşağı inerek gözden kayboldular.

Franz Kafka'nın *Dava* ve *Amerika*'yla birlikte tamamlamadan bıraktığı *Şato*, ilk kez 1926'da Max Brod tarafından yayımlandı. Kadastrocu K.'nin profesyonel ve bireysel kimliğinin gizemli bir şato ve temsilcileri tarafından tanınması için verdiği beyhude mücadeleyi anlatan eser, iktidar yapılarının yarattığı sistematik düzeni sorunsallaştırır ve bu yapıların ürünü olan bürokratik labirentin karşısında pasif boyun eğişi yüzümüze çarpar. Devlet aygıtının keyfiliği, orantısız gücü ve aşırı bürokratikleşmesi üzerine kara bir hiciv olarak okunan *Şato*, insanın anlamdan yoksun bir dünyada sonuçsuz kalmaya mahkûm anlam arayışına dönüşür.

#iktidar #distopya #bürokrasi #absürdizm #yabancılaşma #paranoya

